

IME *MARTIN* U HRVATSKOJ OJKONIMIJI¹

ANDELA FRANČIĆ

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
Ulica Ivana Lučića 3, HR – 10000 Zagreb
afrancic@ffzg.hr

UDK: 398(=163.42)
821.163.42(091):398
81'373.23
Izvorni znanstveni članak
Primljen: 2. 5. 2021.
Prihvaćen za tisak: 20. 9. 2021.

Nakon uvodnoga dijela, u kojemu se prikazuje kult svetoga Martina i njegova tradicija u Hrvatskoj, slijedi raščlamba suvremenih hrvatskih ojkonima temeljenih na imenu *Martin* te opis promjena koje su tijekom vremena zahvatile neke od njih. Kratko se osvrće i na zastupljenost toga imena u ostalim imenskim kategorijama te njegov odraz u neimenskome leksiku hrvatskoga jezika.

KLJUČNE RIJEČI:

hrvatska ojkonimija, kult svetoga Martina, osobno ime Martin, hagijskim sveti Martin

¹ Rad je napisan u okviru projekta *Lingvistička geografija Hrvatske u europskome okružju (LinGeH)*, koji financira Hrvatska zaklada za znanost pod brojem HRZZ 3688.

1. UVOD

Ovladavajući prostorom, čovjek ga imenuje da bi se u njemu snalazio. Pritom izabire imena vezana uza svoju spoznaju o svijetu, svoj svjetonazor, uz okružje u kojemu se imenovani zemljopisni objekt nalazi, imenom opisuje sam objekt i svoj odnos prema njemu. Tijekom vremena na pojedinim se prostorima smjenjuju narodi i mijenjaju jezici komunikacije, što se odražava i u imenima zemljopisnih objekata – neka od njih bivaju zamijenjena, a neka nastavljaju živjeti u djelomično promijenjenu liku koji je odrazom jezičnih značajki novih stanovnika. Obilje takvih primjera nalazimo npr. u nesonimiji istočnojadranskoga prostora, gdje mnogi otoci nose predslavska imena, npr. *Arba* (Rab), *Brattia* (Brač), *Issa* (Vis), *Korkyra* (Korčula), *Ladesta* (Lastovo), *Malata* (Molat), *Melita* (Mljet), *Pharos* (Hvar), *Solenta* (Šolta). Rimska osvajanja toga prostora rezultirala su romanizacijom predslavenskih toponima te pojavnošću romanskih toponima među kojima su i predijalni (posjedovni) toponimi poput *Pauliana* (Povljana), *Gallanu*, (*Kolan/e/*), *Bassus*, *Bassyana* (Bošane), *Pasturanum* (Pašturan) (Šimunović 2005: 37, 38, 50, 79). Osim tih, aloglotnih, toponima (koje su Hrvati prilagodili svojem jeziku), važnom sastavnicom hrvatske toponimije od prvih vremena hrvatskoga bivanja na današnjim prostorima jesu i imena idioglotnoga (slavenskoga) postanja – npr. *Stara Vas*, *Kamik*, *Dolac*, *Zrće*, *Brest*, *Draguč*, *Gologorica*, *Hrastovlje*, *Hum*, *Lanišće*, *Sovinjak*, *Završje*.

Snažan biljeg hrvatskoj toponimiji (te onimiji općenito) daje kršćanstvo, prihvaćanjem kojega nastupa novo razdoblje u povijesti hrvatske onimije. Slavensko poganstvo – “utonulo na hrvatskom kulturnom prostoru u tamu prvih dvaju stoljeća najranijega srednjovjekovlja, 7. i 8.” (Katičić 1997: 137) – zamjenjuje jednobožačka religija. Bepismenu kulturu zamjenjuje kultura pisma. Sakralna zdanja posvećena poganskim bogovima dobivaju nove titulare.² Imena slavenskih božanstava preslojavaju se ime-

² “Papa Grgur I. Veliki objašnjavao je u jednom pismu god. 601. biskupu Augustinu od Canterburyja na koji način treba ‘pokrštavati’ pogane u Britaniji: ‘...hramove idola [poganskih bogova] kod toga naroda ne treba uništiti, nego treba uništiti idole u njima, blagosloviti vodu i njome poskropiti rečene hramove, podići oltare i postaviti relikvije (...). Taj su napatuk najvjerojatnije slijedili i drugdje na misijskim zadacima” (Belaj, V. 2009a: 11–12). Štovanje je praslavenskih bogova bilo postavljeno i u krajolik. Tako slovenski arheolog i povjesničar Andrej Pleterski “uočava da su mitski interpretirani slavenski krajobrzi u pravilu tročlane strukture raspoređene na sljedeći način: jedna je točka viši vrh povezan s Gromovnikom, druga je točka reljefna značajka (naočita stijena, spilja, manji vrh) povezana s njegovim protivnikom Velesom, a treća je pozicija obvezno uz vodu i tako semantički vezana uz Perunovu ženu i Velesovu ljubavnicu Mokoš, Majku Zemlju kojoj voda treba da bude plodna i rađa. Između Peruna i Velesa mora se nalaziti tekuća voda, koja predstavlja granicu dva svijeta. Po tumačenju Pleterskoga pozadina je božanskoga sukoba Mokoš, koju oba boga žele uz sebe pa se za nju neprestano bore i pretotimlju ju jedan drugomu. Treba naglasiti i da je prema Pleterskom ovakvo sakralno prizorište imala

nima kršćanskih svetaca (*Perun* > *sveti Ilija*, *sveti Vid*; *Jarilo* > *sveti Juraj*; *Veles* > *sveti Mihael*; *Mokoš* > *Djeвица Marija*, *sveta Jelena*) (Belaj, V. 2009b).³ Spomen na nekadašnju religiju čuva se u toponimima preživjelim do naših dana (usp. npr. oronime *Perun*, *Perunkovac*, ojkonime *Veleševac*, *Mokošica*, hidronim *Tribišće*).

Imena kršćanskih svetaca, bili oni supstituti (pra)slavenskih božanstava ili ne, kojima su posvećene mjesne crkve/kapele kadšto bivaju ugrađena u ojkonim sastavljen od atributa *sveti* i imena sveca/svetice (npr. *Sveta Ana*, *Sveta Marija*, *Sveti Ivan Zelina*, *Sveti Juraj u Trnju*, *Sveti Rok*, *Svetvinčenat*; *Stomorska*, *Sukošan*, *Sustjepan*, *Sutivan*, *Sutomšćica*⁴), a kadšto se u ojkonimu čuva svečevo ime⁵ bez spomenutoga atributa (npr. *Donji Vidovec*, *Lovečan*, *Marina*, *Mihovljan*, *Peteranec*, *Štefanje*). U Hrvatskoj se imena 6415 referenata, tzv. svetih mjesta⁶, temelje na imenima 280 svetaca.⁷ Među tim su referentima i naselja u čijemu je imenu hagonim⁸.

svaka slavenska upravna jedinica” (Šantek 2009: 59). Pleterski otkriva da je u tročlanu strukturu upisan odnos između božanstava, tj. da tri spomenute točke u prostoru povezane pravcima čine trokut čije stranice odražavaju odnose između božanstava. Proučavanjem “svetih trokuta” u hrvatskoj mitološkoj topografiji najviše se bavio etnolog Vitomir Belaj. Daljnjim sustavnim istraživanjima navedene tematike i interpretacijom dobivenih rezultata potvrdit će se ili korigirati dosadašnje spoznaje o “svetim trokutima” kao polazištima ritualnih svetih mjesta u starohrvatskome razdoblju.

³ Navedeni su primjeri potvrde najučestalijih supstitucija poganskih bogova kršćanskim svecima. Međutim, valja naglasiti da se izbor supstituta “nije provodio automatizmom prema unaprijed određenom obrascu, nego je uslijedio nakon pomne prosudbe samostalno za svaki pojedini lokalitet” (Belaj, V. 2009b: 194).

⁴ U potonjih pet ojkonima hrvatski je odraz dalmatskoga pridjeva *san(c)tu(s)* s pridruženim svečevim imenom. Takve toponime nalazimo u čitavome istočnojadranskom primorju, od Istre do Crne Gore. Dalmatski pridjev *san(c)tu(s)* (“sveć”) različito se odražava, najčešće *sut-*, *sat-*, *st-*, *su-*, *suto-*, *sto-*, *sta-* itd. (Putanec 1963). Različite asimilacijske kontrakcije kadšto rezultiraju gotovo neprepoznatljivim polaznim likom (npr. *Citorij* < *sveti Viktorij*, *Ćučurac* < *sveti Juraj*, *Smijovača* < *sveti Mihovil*) (Šimunović 2005: 124). Ojkonimi (zajedno s ostalim toponimima toga tipa, za koje Ankica Čilaš Šimpraga (2019: 45–46), polazeći od terminologije u Šimunovićevim radovima, predlaže da se usvoji termin *sanktorem*), svjedoče o romansko-slavenskoj jezičnoj simbiozi na istočnojadranskom području.

⁵ Smatramo da treba razlikovati *svečevo ime* (*ime sveca*, *hagonim*) od *svetačkoga imena*. Termin *svečevo ime* rabimo kada govorimo o imenu konkretnoga sveca (u našem slučaju svetoga Martina), a pod terminom *svetačko ime* razumijevamo ime neke druge osobe (ne sveca) kojoj je svečevo ime nadjeveno.

⁶ Riječ je o referentima čije se ime temelji na imenu sveca.

⁷ Vidjeti URL 1.

⁸ U hrvatskoj onomastičkoj terminologiji mnogo je istoznačnih i višeznačnih termina, što otežava komunikaciju među onomastičarima i drugim stručnjacima koji se u svojim radovima dotiču imenske problematike. Uz ostalo, ne postoji dogovor oko termina za ime sveca, ime crkve ili kojega drugog sakralnog objekta, ime naselja temeljeno na imenu sveca ili na nazivu sakralnoga objekta itd. Prema Vladimiru Skračiću (2011: 117) *hagonim* je “osobita vrsta ojkonima kojima je u sadržaju ime svetca ili svetice, titulara naselja, grada ili nekog sakralnog objekta”. Autor za “sve objekte religioznog i religiji bliska sadržaja” predlaže termin *hijeronim* (< grč. *hieron* ‘sveta stvar’), napominjući da “neki za ovo polje, točnije za jedan njegov dio, predlažu *eklezionim* od grčkoga *eklesia* ‘skupština’, ka-

Jedan od ranokršćanskih svetaca, štovanje kojega je obilno zasvjedočeno u Hrvata, jest i sveti Martin. Katolička crkva časti više od dvadeset svetaca i blaženika imenom Martin⁹. Najpoznatiji i najštovaniji među njima jest sveti Martin biskup (316., Sabarija ili Savarija /današnji Szombathely u Mađarskoj/ – 397., Candes /danas Candes-Saint-Martin u Francuskoj/).

Doimensko značenje riječi od koje je nastalo svečevo ime (*Martin* < lat. *Martinus* ‘Martov, onaj koji pripada bogu rata Martu’) u suglasju je s vojničkim okruženjem u kojemu je odrastao (otac mu je bio visoki vojni časnik te se podrazumijevalo da i on krene tim stopama). U njegovu ga životopisu upoznajemo kao vojnika, redovnika, biskupa, čudotvorca, izlječitelja, sveca. Nakon smrti pridodana mu je apostolska titula koju je zadržao tijekom srednjega vijeka, postavši tako trinaestim Kristovim apostolom. Prvi je kršćanski svetac koji nije bio mučenik. Njegov je kult rasprostranjen po čitavome kršćanskom svijetu. Uz Djevicu Mariju i svetoga Petra, sveti je Martin jedan od najštovanijih svetaca europskoga Zapada, a njegov je bogata i slojevita tradicija ušla u sve pore života svih društvenih slojeva (Zaradija Kiš 2004: 61).

Spomendan svetoga Martina jest na dan njegova pokopa, 11. studenoga, a obilje-

snije crkva (i zajednica i objekt)” (Skračić 2011: 118). O toj je problematici vrlo iscrpno pisala Čilaš Šimpraga (2019). Dok dogovorno ne usustavimo hrvatsku onomastičku terminologiju, u ovome ćemo se radu služiti terminima *hagionim* ‘ime sveca’ i *hagioojkonim* ‘ojkonim nastao od imena sakralnoga objekta u naselju, koji je posvećen nekomu svecu’. Termin *hagionim* u navedenome značenju nalazimo u ICOS-ovu (ICOS = International Council of Onomastic Sciences) popisu onomastičkih termina (“*hagionym* – name of a saint (NOTE: This term should not be used for a name of sacred objects or places”). Isti termin u istome značenju uvršten je u ruski (Подольская 1978: 26) i ukrajinski (Бучко і Ткачова 2012: 33) onomastički terminološki rječnik. Za nj se (u značenju ‘saintly name’, tj. ‘ime sveca’) opredjeljuje i Čilaš Šimpraga (2019: 45). U navedenome značenju (“nazwa własna osoby wyniesionej na ołtarze Kościoła katolickim jako świętej lub błogostawionej bądź sługi Bożej, np. *św. Anna Samotrzeć, św. św. Cyryl i Metody, sluga Boży Stefan kard. Wyszyński*”) rabi ga i poljski onomastičar Artur Gałkowski (2012). Usp. i definiciju hagiotoponima u potonjemu izvoru (“nazwa własna miejscowości lub innego obiektu topograficznego będąca transnominizacją hagionimu lub zawierająca hagionim, np. *Święta Katarzyna* (wś, woj. świętokrzyskie), *Santiago de Compostela* (Hiszpania, Galicja; hiszp. Sant Iago = św. Jakub), *Góra Świętej Anny* (wś i wzniesienie, woj. Opolskie)”).

⁹ Vidjeti URL 2. U Podsusedu (nekada samostalnomu naselju, a danas zagrebačkoj gradskoj četvrti) postoji kapela svetoga Martina Pustinjaka, slabo poznatoga narodnog sveca, koja se u ispravama Zagrebačke biskupije prvi put spominje 1209. godine kao “blaženi Martin” i “svetac Božji”, kojemu je u čast u špilji, u kojoj je živio, nakon smrti podignut oltar, a poslije u blizini sagrađena kapela. Prema nekim mišljenjima to je onaj Martin kojega spominje Konstantin Porfirogenet (u svojemu djelu *De administrando imperio*): “A poslije mnogo godina, u dane vladara Terpemera, oca vladara Krasemera, došavši iz Francije, one između Hrvacije i Venetije, neki muž od onih posve bogobojaznih, imenom Martin, obučen pak u svjetovnu nošnju, i za kojega govore isti Hrovati da učini dosta čuda; a budući nemoćan i osakaćenih nogu, tako da od četvorice bijaše dizan i nošen okolo kamo god hoće, taj bogobojazni čovjek preporuča istim Hrovatima čuvati taj nalog presvetog pape do kraja njihova života, izmolvši im i sam molitvu sličnu papinoj” (citirano prema Lončar 2010: 111–112). Sveti Martin Podsusedski stoljećima živi u narodnoj predaji iako nikada nije bio službeno kanoniziran. (URL 3)

žava se već u 16. stoljeću.¹⁰ U Hrvatskoj je u uporabi više pučkih inačica imena spomendana svetoga Martina. Najčešće su *Martinje* i *Martinja*, a vrlo rijetko se može čuti *Martinj*.¹¹ Rijetke su i potvrde imenovanja spomendana svečevim imenom u nominativnome obliku (*Martin*), u genitivnome obliku (*Martina*), sraslicom tvorenom od svečeva imena i apelativa *dan* (*Martindan*) ili dvorječnom sintagmom u kojoj svečevu imenu prethodi pridjev *sveti* (*Sveti Martin*). Sva se ta imena u hrvatskome bogato izdiferenciranu dijalektnom pejzažu pojavljuju u brojnim fonološkim inačicama.¹²

Istraživanja “trokutno” koncipiranih pretkršćanskih svetih prostora (na kojima se na mjestu slavenskih poganskih bogova nailazi na njihove kršćanske supstitute), pokazala su da je i sveti Martin vjerojatno jedan od svetaca koji su “zasjeli” na mjesta prijašnjih slavenskih bogova. Vrhove takvoga trokuta, smještenoga u blizini Zagreba, čine brežuljak *Martin-breg* (na kojemu su ruševni ostaci crkve svetoga Martina), naselje *Veleševac* (koje u svojem imenu čuva ime boga *Velesa*) i naselje *Trebovec* (čije je ime nastalo od **trěba* ‘žrtva’¹³). Sveti se Martin u tome trokutu nalazi na mjestu boga *Peruna* (Belaj, J. 2009c: 86) te se pridružuje svetomu Iliji i svetomu Vidu kao jedan od supstituta toga vrhovnog slavenskog poganskog božanstva.

O štovanju svetoga Martina na hrvatskome području svjedoče brojne crkve, kapele, poklonci i oltari njemu posvećeni. Njegov se kult širio u dvama vremenski odijeljenim valovima – prvi (franačko-benediktinski) prošao je jadranskom obalom, a drugi (povezan s osnivanjem benediktinske opatije u Pannonhalmi, smještenoj na brežuljku Márton-hegy, rodnome mjestu svetoga Martina) zahvaća sjevernu Hrvatsku (Zaradija Kiš 2002: 202).

Sa svetačkim se imenom *Martin* na hrvatskome tlu srećemo već u 7. stoljeću – *Martin* je ime benediktinskomu opatu u Rimu, izaslaniku pape Ivana IV., koji dolazi 641. godine u Istru i Dalmaciju radi otkupa kršćana koje su zarobili pogani i skupljanja moći

¹⁰ Osim toga datuma, kult svetoga Martina u europskome je kontekstu vezan i uz 8. studenoga (dan svečeve smrti), a “srednjovjekovni zapadnoeuropski kalendari bilježe 4. srpnja kao *Translatio Martini*, a 1. prosinca (...) kao *Translatio capitis Martini*, dok se 13. prosinca u Toursu slavi kao *Reliquiarum adventus*” (Zaradija Kiš 2002: 201).

¹¹ Ta su imena nastala djelovanjem zakona jezične ekonomije izostavljanjem imeničke sastavnice iz prvotno dvorječnih pridjevsko-imeničkih sintagmi (npr. *Martinje slavlje*, *proštenje/prošćenje*, *svečevanje*; *Martinja svetkovina*, *fešta*, *fiera*; *Martinj god*, *dan*), odnosno svođenjem na pridjevsku sastavnicu (tvorenu od osnove *Martin-* i posvojnih pridjevskih sufikasa *-ja*, *-je*).

¹² Npr. *Martinja*, *Martinja*, *Mārtinja*, *Merinja*, *Mrtinja*, *Martinja*, *Martinja*, *Mārtinja*, *Mārtinj*, *Mārtinje*, *Mārtijne*, *Martijne*, *Mart'inja*, *Mārtinje*, *Moārtije*, *Murtinjo*, *Mārtinje*, *Mārtinj*; *Mārtin*, *Mārtin*, *Mārtin*; *Mārtina*, *Mārtina*, *Mrātina*; *Mārtindān*, *Mrātindān*, *Mārtindēn*, *Mārtindēn*; *Sviēti Mārtin*, *Sviēti Mrtin*, *Svēti Martin*, *Svēti Mārtin*, *Svēti Martin*, *Svēti Mārtin* (Vulić 2016: 123–128).

¹³ U Trebovcu je, tumači Belaj (2019: 86), “izvorno bilo mjesto žrtvovanja velikoj Majci”, tj. Mokoši.

starokršćanskih mučenika.¹⁴ U srednjovjekovnim se povijesnim vrelima nailazi na veći broj osoba, crkvenih i svjetovnih, imena *Martin*.¹⁵ Npr. u Splitu se 715. spominje nadbiskup *Martinus*, 800. svećenik *Martin*, 994. *archiepiscopus Martinus*, 1143. knez *Martin*, 1160. *comes Martinus*, 1201. knez *Martinusije*, 1243. *nobilis Martinusius* Dimitri, 1333. izaslanik *Martin* Marinov) (Marasović-Alujević 2003: 113–114). U metateziranu liku (*Mratinъ*) svetačko ime *Martin* nalazimo zapisano na Bašćanskoj ploči (oko 1100. godine), najvažnijemu i jednome od najstarijih hrvatskih epigrafskih spomenika pisanih glagoljicom. Svetačko ime *Martin* (*Marъtinъ*) sadržava i glagoljicom pisan Humski grafit (12. stoljeće). *Sveti se Martin* (upravo *terram sancti Martini*) spominje 1209. u povelji kralja Andrije II., što znači da se na “zemlji svetoga Martina” otprije nalazila crkva posvećena tomu svecu (Belaj, J. 2009: 80). Ta se crkva (*ecclesia beatissimi Martini*), uz brojne druge posvećene istomu svecu, pojavljuje i u najstarijem popisu (1334.) župa Zagrebačke biskupije (Buturac 1984). Svečevo je ime glagoljicom uklesano na romaničko-gotičkom reljefu s likom svetoga Martina (1330.), dijelu izvorne opreme senjske crkve svetoga Martina. Među poznatim osobama iz hrvatske srednjovjekovne povijesti jest i pop *Martinac*, hrvatski glagoljaški pisar, kaligraf i iluminator iz 15. stoljeća koji je, prepisujući *Drugi novljanski brevijar*, u nj zapisao svoj doživljaj potresnih vijesti o porazu hrvatske vojske na Krbavskome polju 1493., poznat kao *Zapis popa Martinca*.

Sveti je Martin jedan od najrasprostranjenijih ranokršćanskih svetaca u hagiotopografskome smislu (Ostojić 1965: 76). Danas je u Hrvatskoj oko 150 martinskih svetišta (od čega je 50-ak župnih crkava), a na stotine se toponima temelji na njegovu imenu. Istra, Kvarner, Dalmacija, Hrvatsko zagorje, Međimurje, Slavonija... čitavo je hrvatsko područje premreženo martinskom tradicijom. Nisu sva sakralna zdanja sačuvana do danas – na mjestu nekih stoje ruševine, a jedini trag pojedinih čuvaju (mikro)- toponimi¹⁶ sa svečevim imenom u osnovi.

¹⁴ Prema nekim istraživanjima, on je nakon pape Teodora I. (koji je naslijedio papu Ivana IV.) postao papom (papa Martin I.). Umro je mučeničkom smrću. Pretpostavlja se da bi kult svetoga Martina u Dalmaciji mogao biti povezan s tim papom i mučenicom vezanim uz hrvatske krajeve (Škunca 2006: 195–196).

¹⁵ Npr. u 1. knjizi *Diplomatičkoga zbornika Kraljevine Hrvatske, Dalmacije i Slavonije* (*Codex diplomaticus Regni Croatiae, Dalmatiae et Slavoniae*), kritičkome izdanju latinskih javnih i privatnopravnih izvora koji se odnose na hrvatsku povijest od 743. do 1100., osobno ime *Martin* pojavljuje se 18 puta.

¹⁶ Skračić (2011: 100) odlučno odbacuje termine *mikrotoponim* i *mikrotoponimija* (uobičajene u slavenskoj i europskoj onomastičkoj terminologiji; usp. npr. Подольская 1978: 86, Бучко и Ткачова 2012: 121–122, Gałkowski 2012, *List of Key Onomastic Terms*) smatrajući da se njime neopravdano nazivaju “konfiguracije ili artefakti koji imaju svoja imena, ali su maleni (nevažni) ili slabo poznati javnosti”. Ističući da nema granice između makrotoponima i mikrotoponima, već samo postoji ime referenta koje je poznato ili slabo poznato, predlaže termin *agnotonim* (< grč. *agnos* ‘nepoznat’). Također, ne smatra u navedenome značenju dobrom uporabu termina *anojkonim* (jer ima preširoko značenje ‘sve što nije ojkonim’).

Imena tridesetak hrvatskih naselja¹⁷ sa statusom samostalnoga naselja u svojoj postavu ima svečevo ili svetačko ime *Martin*. O njima – njihovu razmješčaju i jezičnim značajkama – raspravljamo u nastavku rada.

2. IME¹⁸ MARTIN U HRVATSKOJ OJKONIMIJI

U suvremenoj je hrvatskoj ojkonimiji 31 naselje sa statusom samostalnoga naselja koje ima ime *Martin* u svojoj strukturi.¹⁹ Ta se naselja nalaze u 14 županija.²⁰ U pravilu se u istoj županiji pojavljuju različiti ojkonimski likovi – iznimkom su dva naselja imena *Sveti Martin* u Istarskoj županiji i dva naselja imena *Martinac* u Bje-

¹⁷ Predmetom su ovoga rada samo odrazi imena svetoga Martina u ojkonimiji na području današnje Hrvatske. Daljnjim bi istraživanjima svakako trebalo obuhvatiti i ojkonimiju ostalih područja od davnine naseljenih Hrvatima.

¹⁸ Kao što će daljnja raščlamba pokazati, ime *Martin* koje je sastavnicom hrvatskih ojkonima većinom je *svečevo ime*, a manjim dijelom *svetačko ime*, tj. naselja su češće imenovana osobnim imenom sveca kojemu je posvećena crkva ili kapela u naselju, a rjeđe osobnim imenom rodonačelnika, prvoga stanovnika i sl. koji nosi svetačko ime). *Svečevo ime (ime sveca)* samo je specifična (po svojem nositelju) potkategorija *osobnih imena*. S obzirom na to da se pri spomenu *osobnih imena* najčešće evocira osnovna podjela osobnoimenske ukupnosti na *narodna* i *svetačka* imena (pritom se ime *Martin* ubraja u potonju skupinu), namjerno smo u naslovu rada, u naslovu pojedinih poglavlja te u dijelovima teksta uz ime *Martin* izostavili termin *osobno ime*. Čitatelj će, uvjereni smo, razabrati kojoj skupini svekolikoga imenskoga sustava pripada u radu spominjano ime *Martin* iščitano iz ojkonima.

¹⁹ Još je 17 bivših naselja (čiji su podaci o broju stanovnika pri popisima uključeni u koje drugo naselje). To su *Martinščak* (podaci su uključeni u naselje Hum; Hum je danas u sastavu Grada Buzeta), *Sveti Martin* (Mali Lošinj), *Martane* (Čakovec), *Sunratin* (Dubrovnik), *Sveti Martin* (Žrnovo; Grad Korčula), *Stancija Martinčić* (Pićan), *Martinjaci* (Rukavac; Općina Matulji), *Martin Potok* (Macute; Općina Voćin), *Stancija Martineli* (Poreč), *Martineli* (Rakotule; Općina Karojba), *Stancija Sveti Martin* (Vrsar), *Martinščica* (Rijeka), *Martin Gaj* (Cerić; Općina Nuštar), *Martinac Stari* (Višnjevac; Općina Veliko Trojstvo), *San Martino* (Kaldir; Općina Motovun), *Martinovići* (Kula Atlagić; Grad Benkovec) (Korenčić 1979). U navedenom vrelu naselje *Martinci Zlatarski* ima status samostalnoga naselja, a 1981. nalazi se u sastavu grada Zlatara.

U istome se vrelu (Korenčić 1979) spominju i ovi dijelovi naselja koji u svojem imenu sadržavaju ime *Martin*: *Martin* (dio naselja Sovinjska Brda; Sovinjska Brda danas su u sastavu Grada Buzeta), *Breg Martinovski I* (dio naselja Sveti Urban; Općina Štrigova), *Breg Martinovski II* (dio naselja Želazna Gora; Općina Štrigova), *Stancija Martinčić* (dio naselja Gračišće), *Martinčići* (dio naselja Novaki Pazinski; Općina Cerovlje), *Martinkovac* (dio naselja Rijeka), *Vrh Martinščice* (dio naselja Rijeka), *Sveti Martin* (dio naselja Split), *Martinčići* (dio naselja Materada; Grad Umag), *Martinačići* (dio naselja Blatna Vas; Grad Buzet).

²⁰ Po četiri naselja smještena su u Istarskoj, Krapinsko-zagorskoj i Varaždinskoj županiji, po tri su naselja u Primorsko-goranskoj i Osječko-baranjskoj županiji, po dva u Bjelovarsko-bilogorskoj, Medimurskoj, Sisačko-moslavačkoj i Zagrebačkoj županiji te po jedno naselje Dubrovačko-neretvanskoj, Karlovačkoj, Koprivničko-križevačkoj, Splitsko-dalmatinskoj i Šibensko-kninskoj županiji. Nijedno naselje toga tipa ne nalazimo u ostalih sedam županija (Ličko-senjskoj, Virovitičko-podravskoj, Požeško-slavonskoj, Brodsko-posavskoj, Zadarskoj, Vukovarsko-srijemskoj i u Gradu Zagrebu).

lovarsko-bilogorskoj županiji. Većina ojkonima različitoga je tvorbena-strukturnog sastava. Iznimkom su dva naselja imena *Martinska Ves* (standardnojezičnoga izgovora²¹ *Màrtĩnska Vês*), tri naselja *Sveti Martin* (standardnojezičnoga izgovora *Svêť Màrtin*) i po dva naselja čija se imena isto pišu, a različito izgovaraju (naglašavaju) (ako je vjerovati podacima iz *Hrvatskoga mjesnoga rječnika – Martinac* (*Martínac*²² i *Màrtinac*) te *Martinovići* (*Màrtinovići* i *Martínovići*) (usp. Bašić-Kosić 2016: 331).

Trećina današnjih ojkonima koji se temelje na imenu *Martin*, tijekom povijesti doživjela je jednu promjenu ili više njih. Prvotna imena nekih naselja potpuno su različita od današnjih (npr. međimursko naselje *Pomorje* danas je *Sveti Martin na Muri*). Naseljima sa sastavnicom *sveti* u imenskoj strukturi ime se mijenjalo uglavnom više puta, s time da se posljednja promjena odnosila na vraćanje toga pridjeva u službeni imenski lik iz kojega je, iz ideoloških razloga, brisan 50-ih godina prošloga stoljeća: *Pomorje* > *Sveti Martin* > *Sveti Martin na Muri* > *Martin na Muri* > *Sveti Martin na Muri*; *Sveti Martin* > *Sveti Martin-Vetva* > *Vetva* > *Martinski* > *Sveti Martin*; *Sveti Martin* > *Sveti Martin pri Buzetu* > *Martin pri Buzetu* > *Sveti Martin*; *Sveti Martin* > *Martinec* > *Sveti Martin*; *Sveti Martin* > *Sveti Martin pod Okićem* > *Martin pod Okićem* > *Sveti Martin pod Okićem*.

U nekim se ojkonimima polazno jednorječno ime proširuje diferencijacijskom sastavnicom (*Martinci* > *Martinci Miholjački*, *Martinci* > *Martinci Čepinski*)²³, u drugima se pak događa suprotno – polazno dvorječno ime skraćuje se za diferencijacijsku sastavnicu (*Donji Martijanec* > *Martijanec*, *Martinac Trojstveni* > *Martinac*). Dok kod potonja dva slučaja bez dodatnih istraživanja možemo tek naslućivati razlog preimenovanja, on je pretkaziv pri spajanju dvaju naselja (čija su se trorječna imena razlikovala u početnoj antonimnoj sastavnici *lijeva/desna*) u jedno naselje (*Lijeva Martinska Ves* + *Desna Martinska Ves* > *Martinska Ves*).

²¹ Nerijetko se, ponajprije zbog razlika u fonološkim sustavima, standardnojezični i mjesni ojkonimski lik razlikuju (usp. Bašić-Kosić 2016). Svoju raščlambu temeljit ćemo na standardnojezičnome, službenome pisanom liku ojkonima. Napominjemo da među hrvatskim lingvistima ne postoji jedinstveno mišljenje o standardnojezičnome naglašavanju ojkonima.

²² U navedenome je izvoru (Bašić-Kosić 2016: 330) natuknički lik *Martinac*, a “književni” *Martínac/Martinec*, što u najmanju ruku zbunjuje (ne doznajemo kako glasi službeno ime naselja; ono ne bi smjelo biti varijantno). U spomenutom izvoru ima još takvih primjera (npr. *Đurđevac/Đurđevac*, *Kölenovac/Kölenovec*).

²³ Do promjene dolazi da bi se razlikovala prostorno bliska istoimena naselja. Kao razlikovna sastavnica dodaje se pridjev od imena obližnjega većeg naselja: *Martinci Miholjački* smješteni su blizu Donjega Miholjca (usp. i ojkonim *Miholjački Poreč* te ime raseljenoga naselja *Miholjački Karlovac*), a *Martinci Čepinski* (kojima je poslije zamijenjen slijed sastavnica) nalaze se blizu Čepina.

2.1. ETIOLOGIJA OJKONIMA S IMENOM MARTIN U STRUKTURI

Govor o ojkonimiji u pravilu uključuje i osvrt na poticaj nastanka ojkonima. Za neke od hrvatskih ojkonima u čijoj se strukturi pojavljuje ime *Martin* sa sigurnošću možemo tvrditi da su nastali od imena sakralnoga objekta posvećenoga svetomu Martinu. U većini tih naselja i danas postoji crkva ili kapela čiji je patron sveti Martin (njihova imena uvrštavamo u skupinu hagioojkonima). Mnogi od tih sakralnih objekata uglavnom su više puta obnavljani ili pak iznova građeni na temeljima prijašnjih.

Martijanec (Varaždinska županija)

– crkva svetoga Martina spominje se već 1259. (Zaradija Kiš 2004: 151)

Martin (Osječko-baranjska županija)

– crkvu svetoga Martina sagradili su templari (crkveni vojni viteški red koji je za zaštitnika imao svetoga Martina) najvjerojatnije u prvoj polovici 13. stoljeća (Zaradija Kiš 2004: 198)

Martinec Orehovički (Krapinsko-zagorska županija)

– kapela svetoga Martina spominje se u kanonskoj vizitaciji 1374. (URL 4)

Martinska Ves (Sisačko-moslavačka županija)

– župna crkva svetoga Martina, koja je nekoć pripadala moslavačkoj gospoštiji Čuporā (“Item ecclesia beati Martini ex ista parte Zaue, existens in possessione filiorum Chopor”) spominje se u najstarijemu popisu župa Zagrebačke biskupije (1344.) (Buturac 1984: 44)

Martinščica (Primorsko-goranska županija, otok Cres)

– “blizu obale sa zapadne strane, u uvali *Martinščica* pokraj ostataka antičke vile, nalaze se ruševni ostatci starokršćanske jednobrodne crkve Sv. Martina” (Regan i Nadilo 2010: 159)

Martinščina (Krapinsko-zagorska županija)

– župna crkva svetoga Martina spominje se u najstarijemu popisu župa Zagrebačke biskupije (1344.) (“Item ecclesia sancti Martini de sub Ozturch”) (Buturac 1984: 51)²⁴

²⁴ Preseljenjem sjedišta oštrčke župe u Zlatar (1699.), župna crkva svetoga Martina postala je kapelom.

Mratovo (Šibensko-kninska županija)

– crkva svetoga *Martina* u Mratovu spominje se 1412. godine; sačuvana je sakristija s bogato ukrašenim zvonikom na preslicu s dvama zvonima; uz nju je 1841. izgrađena nova crkva u obliku oktogona (URL 5)

Sumartin (Splitsko-dalmatinska županija, otok Brač)

– crkvice svetoga *Martina* (o njezinu nastanku nema pouzdanih svjedočanstava); u 17. stoljeću obnovili su ju doseljenici iz Makarskoga primorja, prebjezi pred Osmanlijama; od 1703. spominje se naselje *San Martino*, odnosno *Sveti Martin* (Zaradija Kiš 2004: 229)

Sveti Martin (Istarska županija, Općina Sveta Nedelja)²⁵

– današnja župna crkva svetoga *Martina* izgrađena je (1907.) na mjestu starije ranosrednjovjekovne crkve istoga titulara (URL 6)

Sveti Martin (Istarska županija, Grad Buzet)

– “Crkva Sv. *Martina* (...) je na temeljima još starije, izgrađena 1602. godine. Budući se krajem XIX. stoljeća tâ crkva počela urušavati, mještani su odlučili sagraditi novu. I doista, 1888. godine ‘prenesena’ je stara crkva i izgrađena nova (...) pretežno od materijala koji je dovezen sa te stare porušene crkve” (Merlić 2006: 114).

Sveti Martin na Muri (Međimurska županija)

– župna crkva svetoga *Martina* spominje se u najstarijem popisu župa Zagrebačke biskupije (1344.) (“Item sancti *Martini*”) (Buturac 1984: 102)

Sveti Martin pod Okićem (Zagrebačka županija)

– župna crkva svetoga *Martina* spominje se u najstarijem popisu župa Zagrebačke biskupije (1344.) (“Item ecclesia beate virginis et sancti *Martini* de Okich”) (Buturac 1984: 67)

Martinac (Bjelovarsko-bilogorska županija, Grad Čazma)

– “Za crkvu Sv. *Martin* znalo se već 1091. godine za vrijeme vladavine

²⁵ Pišući *Tipološko-strukturalni ogled istarske ojkonimije*, Petar Šimunović (1979: 232) navodi: “Priлично je zamjetljiva skupina istarskih dvočlanih ojkonima motiviranih imenom sveca. Takva su se imena u početku odnosila na crkvice i okolišno zemljište, a onda na naselje.” U tu skupinu ulaze i dva homonimna istarska ojkonima *Sveti Martin*.

kralja Almoša. Selo je tada nosilo ime Sanctus Martinus. Od 1517. zove se Zenth Marthon”. (URL 7)

Čepinski Martinci (Osječko-baranjska županija)

– župa i kapela svetoga Martina spominju se u 14. stoljeću; Osmanlije su zidanu crkvu potpuno razrušili, a crkva s istim titularom podignuta je 1803.; 2011. sagrađena je nova crkva svetoga Martina (URL 8)

Martinci (Istarska županija)

– sudeći po imenu kojim se naselje imenovalo u prošlosti (*Sveti Martin* i *Sveti Martin pri Račicah*), vrlo je vjerojatno postojanje sakralnoga objekta posvećenoga svetomu Martinu

Lakmartin (Primorsko-goranska županija)

– mnogi istraživači drže da je ojkonom nastao po povijesno nepoznatoj osobi imenom *Martin* koja je bila vlasnikom posjeda s izvorom vode (*Lacus Martinus*); neki pak smatraju da je u osnovi ojkonima svečevo ime kojim je bio prvotno imenovan izvor pitke vode²⁶.

U trima ojkonimima pluralnoga lika pretkazivo je patronimsko postanje:

Martinčići (Istarska županija)²⁷

– *Martinčić* je nekad bilo najčešće prezime u naselju; i danas u selu to prezime ima svoje nositelje (URL 9)
– *Martinovići* (Dubrovačko-neretvanska županija; Sisačko-moslavačka županija).

Iz osnove ojkonima *Martinkovec* (Varaždinska županija) moglo bi se iščitati osobno ime *Martinko* (izvedeno hipokorističnim sufiksom *-ko* od osnove *Martin*),

²⁶ Tomu se mišljenju priklanja i Zaradija Kiš (2004: 87) upirući se o činjenicu da se “već od 6. stoljeća diljem Zapadne Europe pojavljuju nebrojeni hidronimi posvećeni sv. Martinu, među kojima prednjače upravo izvori ljekovite vode”.

²⁷ “U Istri (...) svi ojkonimi patronimnog postanja čuvaju množinu i prvotno značenje ‘ljudi koji tamo žive’, a ne ‘mjesto gdje ti ljudi žive’” – sekundarno značenje koje je popraćeno singularizacijom pluralnih ojkonima (Šimunović 2005: 171).

odnosno transnimizacijom od njega nastalo prezime²⁸, a iz ojkonima *Martiša Ves* (Krapinsko-zagorska županija) osobno ime *Martiš* ili od njega nastalo prezime²⁹.

Martinovo Selo, prema legendi, ime je dobilo po Martinu Juretiću, koji je 1650. na Rječini podigao mlin i sa svojih devet sinova izgradio naselje (URL 10).

U nekim naseljima nema sačuvanoga starijega sakralnog objekta posvećenoga svetomu Martinu, no upravo se iz ojkonimske osnove može pretpostaviti njegovo postojanje (Zaradija Kiš 2004: 149): *Martinac* (Bjelovarsko-bilogorska županija, Općina Veliko Trojstvo), *Martinci Miholjački* (Osječko-baranjska županija), *Martinski Vrh* (Karlovačka županija), *Martinić*³⁰ (Varaždinska županija), *Martinišće* (Krapinsko-zagorska županija), *Martinuševac* (Međimurska županija), *Gornji Martijanec* (Varaždinska županija), *Sveti Martin* (Koprivničko-križevačka županija), *Martinščica* (Primorsko-goranska županija). Nije, naravno, isključena ni mogućnost da je u nekom od spomenutih ojkonima u osnovi osobno svetačko ime *Martin*. Naime, nije uvijek moguće razlučiti je li u ojkonimu ime osobe (posjednika, vlasnika, starješine sela) ili ime sveca.

Martinska Ves (Zagrebačka županija, Grad Vrbovec) prvi se put spominje 1880. Naselje je nastalo na mjestu nekadašnjih šuma gospoštije Vrbovec.

U Hrvatskoj je mnogo crkava i kapela posvećeno svetomu Martinu, no samo je manji dio njih imenom svojega titulara sudjelovao u oblikovanju imena naselja u kojemu se ti objekti nalaze.

2.2. STRUKTURNE ZNAČAJKE OJKONIMA S IMENOM MARTIN

U suvremenoj hrvatskoj ojkonimiji većina ojkonima (njih 15) koji se temelje na imenu *Martin* jest jednorječna: *Lakmartin*, *Martijanec*, *Martin*, *Martinac*, *Martinci*, *Martinčići*, *Martinić*, *Martinišće*, *Martinkovec*, *Martinovići*, *Martinščica*, *Martinščicina*, *Martinuševac*, *Mratovo*, *Sumartin*).

Malobrojniji od jednorječnih ojkonima jesu ojkonimi dvorječne strukture: *Čepinski Martinci*, *Gornji Martijanec*, *Martinec Orehovički*, *Martinci Miholjački*, *Martinovo Selo*, *Martinska Ves* (ime dvaju naselja), *Martinski Vrh*, *Martiša Ves*, *Sveti Martin* (ime triju naselja). Samo su dva ojkonima višerječne (četverorječne) strukture: *Sveti Martin na Muri* i *Sveti Martin pod Okićem*.

²⁸ Za popisa 1948. (usp. Putanec i Šimunović 1976) prezime *Martinko* imalo je najviše nositelja u Zagrebu, njegovoj okolici (Laduč i Zaprešić) te u naseljima tadašnjega Kotara Pregrada (Pregrada, Marinci, Pavlovec, Pregradski Vrh, Ravnice Desiničke, Žbilj Donji).

²⁹ U *Leksiku prezimena* potvrđena su prezimena *Martiš*, *Martišak* (u Slavoniji), *Martišan* (u okolici Vrbovca), *Martišek* (u Čakovcu), *Martišković* (u okolici Karlovca).

³⁰ U tome je naselju 1987. sagrađena kapela svetoga Martina.

2.3. JEZIČNE ZNAČAJKE OJKONIMA S IMENOM MARTIN U STRUKTURI

Ojkonimi pripadaju skupini imena koju odlikuje nepomičnost i nepomičljivost referenta njima imenovanoga te stoga svojim jezičnim značajkama nerijetko kazuju odlike dijalektnoga pejzaža u kojemu su nastali i u kojemu traju. Budući da ojkonimi ne podliježu standardnojezičnoj normi poput apelativa, neke od tih odlika, sastavnicom su njihova službenoga (standardnojezičnoga) lika.

2.3.1. FONOLOŠKE I MORFONOLOŠKE ZNAČAJKE

Na mjestu vokaliziranoga *šva* (odraza praslavenskih poluglasova) u hrvatskim kajkavskim govorima dolazi glas *e* tipa (*Gornji Martijanec, Martijanec, Martinec Orehovički, Martinkovec, Martinuševec, Martiša Ves, Martinska Ves*), dok u govorima ostalih dvaju hrvatskih narječja na tome mjestu dolazi *a* (*Martinac*).

Praslavenski i starohrvatski *jat* različito se odrazio u hrvatskim govorima; za veći dio kajkavskoga narječja karakteristično je jednačenje odraza *šva* i *jata* (*Martinec Orehovički*).

Prethodno se izjednačivši, praslavenske su se suglasničke skupine **stj* i **skj* u hrvatskim govorima odrazile kao *šč/šć* ili *št*; o šćakavskome odrazu svjedoče ojkonimi *Martinščica, Martinišće, Martinščina*.

Provođenje metateze likvida u praslavenskoj skupini **or* (> *ra*) ogleda se u ojkonimu *Mratovo*.

Nepostojani *e* potvrđen je u ojkonimima sa završnim *-ec*: N *Martinec Orehovički, Gornji Martijanec, Martijanec, Martinkovec, Martinuševec*; G *Martinca Orehovičkog(a), Gornjeg(a) Martijanca, Martijanca, Martinkovca, Martinuševeca*.

Nepostojani *a* potvrđen je u ojkonimu sa završnim *-ac*: *Martinac, G Martinca*.

2.3.2. MORFOLOŠKE ZNAČAJKE

Nekoliko u ovome radu tematiziranih ojkonima (jednorječne ili dvorječne strukture) pripada kategoriji *pluralija tantum*:³¹ *Čepinski Martinci, Martinci, Martinci Mihoļjački, Martinčići, Martinovići*.

Svi dvorječni ojkonimmi sastavljeni su od pridjeva i imenice.

³¹ Pluralni oblici ojkonima pripisuju se patrijarhalnomu ustroju društva iz vremena kad se silna naselja još nisu ustaljena. Ta imena u početku nisu označivala lokalitet, nego ljude koji su ga nastanjivali. U našim primjerima iz osnova ojkonima iščitava se ime sveca kojemu je bio posvećen sakralni objekt oko kojega je nastalo naselje ili pak prezime stanovnika naselja.

U ojkonomu *Martiša Ves* pridjevsko (posesivno) značenje izraženo je genitivnim oblikom osobnoga imena.

2.3.3. TVORBENE ZNAČAJKE

Jednorječni se ojkonomi s imenom Martin u osnovi s obzirom na tvorbenu strukturu mogu podijeliti u tri skupine:

- a) ojkonomi nastali sufiksalsnom tvorbom; u njoj sudjeluju ovi sufixi:
-ac (*Martinac*), *-ci* (*Martinci*), *-evec* (*Martinuševec*), *-ić* (*Martinić*),
-ijanec (*Martijanec*) *-išće* (*Martinišće*), *-ovec* (*Martinkovec*), *-ovići*
(*Martinovići*), *-šćica* (*Martinšćica*), *-šćina* (*Martinšćina*)
Tvorba različitim sufixima pridonosi razlikovnosti ojkonomima tvorenih od iste osnove.
- b) ojkonomi nastali univverbizacijskom elipsom³²
Mratovo (< *Mratovo *selo*)
Martin (< **Sveti Martin*)
- c) ojkonom nastao prefiksalsnom tvorbom
Sumartin (su /< lat. *sanctus* ‘svet’/ + *Martin*)³³.
Brački ojkonom *Sumartin* nastao je analoškom tvorbom u 19. stoljeću ugledanjem na ojkonime *Supetar* i *Sutivan* (Šimunović 2005: 123).
- d) ojkonom nastao srastanjem
*Lakmartin*³⁴ (lak /lat. < *lacus* ‘lokva’/ + *Martin*)³⁵

Ime *Martin* u jednorječnim se ojkonomima pojavljuje većinom u temeljnome liku. Samo u dvama ojkonomima nailazimo na izvedenice (*Martinuš* u *Martinuševec*, odnosno *Martinko* u *Martinkovec*), dok je jednom potvrđena pokraćenica (*Mrato* u *Mratovo*).

³² Termin *univverbizacijska elipsa* predlaže Joža Horvat (2017: 298): “Univverbizacijska elipsa podrazumijeva jedino izostavljanje sastavnice/sastavnica višerječnih toponima, rezultat kojega je jednorječni toponim koji oblikom odgovara neizostavljenoj sastavnici”.

³³ Ojkonom *Sumartin* ubrojili smo u prefiksalsne tvorenice slijedeći Šimunovića (1979: 230): “Predmetak *sat- st-, so-* (od lat. *sanctus*) javlja se u strukturalnoj funkciji prefiksa označujući ‘naselje uokolo sakralnog zdanja posvećenog svecu čije je ime u osnovi’”.

³⁴ Ojkonom *Lakmartin* (‘Martinova lokva’) jedan je od brojnih veljotskih toponima potvrđenih na otoku Krku (Šimunović 2005: 79).

³⁵ Šimunović (1979: 231) drži da se hibridna imena (npr. *Villadol*, *Villanova*), ne mogu uvrstiti u ojkonomijske sraslice “jer nisu ni značenjski ni tvorbeno ni pripadnošću jezika (...) objašnjivi korisnicima tih ojkonomi. To su neprozračne sraslice u kojima se prvotna struktura ne očituje”. Korisnicima vjerojatno nisu “tvorbena prozračni” ni ojkonomi tipa *Sutivan*, ali ih autor svejedno tvorbena raščlanjuje.

U dvorječnim se imeničko-pridjevskim ojkonomima ime *Martin* pojavljuje i u imeničkoj i u pridjevskoj sastavnici. Kao imenička sastavnica jednom je zasvjedočeno kao neizvedeno ime (Sveti *Martin*), jednom kao sufiksalna izvedenica u genitivnome obliku (*Martiš*³⁶ u *Martiša Ves*). Kao pridjevka sastavnica ima lik odnosnoga ili posvojnoga pridjeva u gramatičkome rodu imenice uz koju dolazi (*Martinska Ves*, *Martinski Vrh*; *Martinovo Selo*).

Oba četverorječna ojkonomi sadržavaju temeljno ime *Martin* (*Sveti Martin na Muri*, *Sveti Martin pod Okićem*).

2.3.4. SINTAKTIČKE ZNAČAJKE

U većini dvorječnih ojkonomima kojima se imenuju hrvatska naselja koja imaju status samostalnoga naselja pridjev je anteponiran imenici (*Čepinski Martinci*, *Gornji Martijanec*, *Martinovo Selo*, *Martinska Ves*, *Martinski Vrh*, *Sveti Martin*), a u dvama je ojkonomima poredak sastavnica u dvorječnoj ojkonomskoj sintagmi obrnut (*Martinci Miholjački*, *Martinec Orehovički*). U ojkonomu dvoimeničkoga sastava – *Martiša Ves* – genitivnim oblikom prve imenice u sintagmatskoj svezi izraženo je pridjevsko (posesivno) značenje.

Poredak sastavnica u obama četverorječnim ojkonomima jest: pridjev (*sveti*) + imenica (svečevo ime *Martin*) + prijedlog (*na*, *pod*) + imenica (rijeka *Mura*, utvrda *Okić*) u odgovarajućemu padežnom obliku: L *Muri*, I *Okićem*). Prijedložnim se izrazima, koji su dodani naknadno da bi se unijela razlikovnost među veći broj homonimnih dvorječnih ojkonomima *Sveti Martin*, kazuje položaj naselja u odnosu na koji drugi prepoznatljiv referent u njihovoj blizini.

2.3.5. LEKSIČKE ZNAČAJKE

Ime *Martin* uvijek se pojavljuje u pohrvaćenu liku (*Martin*, *Mratin* < lat. *Martinus*).

U dvama dvorječnim ojkonomima zasvjedočene su istoznačne imenice *selo* (*Martinovo Selo*) i *ves*³⁷ (*Martinska Ves*, *Martiša Ves*).

³⁶ U ARj ne nalazimo potvrde izvedenice *Martiš*, ali na osnovi sličnih osobnoimskih tvorbi (npr. *Bratiš*, *Matiš*, *Radiš*), potvrđenih u istome leksikografskom vrelu, te na osnovi hrvatskih prezimena *Martiš*, *Martišek*, *Martišković* pretpostavljamo da je mogla postojati.

³⁷ Ruralno naselje stoljećima se u hrvatskome označuje riječju *selo*. Ali ta se riječ nije oduvijek upotrebljavala u tome značenju. Prvotno je značila samo jedno imanje, tj. polje s kućom onih koji ga obrađuju (to značenje odgovara latinskim terminima *sessio* ili *mansus*). Ono što se u novijim stoljećima i danas označuje riječju *selo* u hrvatskim se krajevima u starija vremena obično nazivalo *vas* (odnosno *ves*). Nakon vremena sinonimne uporabe riječi *selo* i *vas* (potonja se u tome sinonimnom paru pokazala kao slabiji član, uz ostalo i zato što je imala homonimni pamnjak u riječi *vas* 'sav'). Povlačenje riječi *vas* iz žive uporabe ostavilo je

Krčki ojkonom *Lakmartin* ('Martinova lokva') pripada veljotskoj (dalmatskoj) toponimiji.³⁸

2.4. INOJEZIČNI EKVIVALENTI OJKONIMA S IMENOM MARTIN U STRUKTURI

S obzirom na to da su Hrvati tijekom svoje povijesti bili u doticaju s drugim narodima, njihovim kulturama i jezicima, pretkazivi su inojezični elementi u hrvatskoj toponimiji. Tako se npr. u istarskoj ojkonomiji, uz hrvatske (npr. *Črnica*, *Dračevac*, *Gologorica*, *Hrastovlje*, *Lanišće*, *Nova Vas*), prepoznaju ojkonomi predromanskoga (primljeni romanskim posredništvom) i romanskoga podrijetla, koje je hrvatski puk prilagodio svojem jeziku (npr. *Buzet*, *Pazin*, *Labin*, *Plomin*, *Roč*; *Ližnjan*, *Supetar*, *Sutlovreč*, *Šišan*).

Istarsko je područje, došavši pod talijansku vlast 1918. bilo izloženo bezobzirnoj talijanizaciji kojom se nastojao iz stoljetne hrvatske (i davno pohrvaćene) ojkonomije (i ostale toponime, ali i antroponime) izbrisati hrvatski jezični biljeg te su se imena naselja nasilno talijanizirala (npr. *Črnica* > *Cernizza Pinguentina*, *Dračevac* > *Monspinoso*, *Gologorica* > *Moncalvo di Pisino*, *Hrastovlje* > *Cristoglie*, *Lanišće* > *Lanischie*, *Nova Vas* > *Villanova*; *Buzet* > *Pingente*, *Pazin* > *Pisino*, *Labin* > *Albona*, *Plomin* > *Fianona*).

Nasilna se aloglotizacija ojkonomije događa i na hrvatskome sjeveru, u Međimurju, pod mađarskom okupacijom, koja je bila osobito intenzivna potkraj 19. i početkom 20. stoljeća (npr. *Donja Dubrava* > *Alsódomboru*, *Sveta Marija* > *Muraszentmária*, *Cirkovljan* > *Drávaegyház*, *Domašinec* > *Dékánfalva*, *Čakovec* > *Csáktornya*, *Pribislavec* > *Zalaújvár*, *Mursko Središće* > *Muraszerdahely*, *Štrigova* > *Stridóvár*)³⁹.

I ojkonomi s imenom *Martin* u svojoj strukturi u tim dvama hrvatskim područjima dobivaju svoju inačicu, u Istri talijaniziranu (npr. *Martinci* > *Martinzi*, *Martinčići* > *Martincici*, *Sveti Martin* > *San Martino Pingentino*, *Sveti Martin* > *Vettua San Martino*), a u Međimurju mađariziranu (npr. *Martinuševec* > *Mártonhalom*, *Sveti Martin na Muri* > *Muraszentmárton*).

U starijim povijesnim vrelima pisanim latinskim ili mađarskim te talijanskim jezikom uobičajeno je naići na prevođenje semantički prozirnih ojkonomskih sastavnica,

traga u ojkonomiji – iz strukture nekih ojkonomi ona se izostavljala te se oni djelomično mijenjaju (npr. *Fratrova Vas* > *Fratroveci*), a u nekih se čuva do danas (npr. *Cesarska Ves*, *Gorenja Vas*, *Nova Vas*, *Stara Vas*) (Andrić 2013). Potonjoj skupini ojkonomi pripadaju i *Martinska Ves* te *Martiša Ves*.

³⁸ Usp. i *Lagdīmor* ('lokva Markova'), toponim potvrđen na istome otoku (Skok 1950: 31). Veljotska toponimija kasnijih jezičnih osobina obilno je potvrđena na Krku (Šimunović 2005: 79).

³⁹ Usp. Frančić i Žagar Szentesi 2008.

pa se tako i ojkonom *Sveti Martin* u njima pojavljuje u aloglotiziranu liku (lat. *Sanctus Martinus*, mađ. *Szentmárton*, tal. *San Martino*).

Za razliku od Međimurja, gdje nikad nije bilo mađarskoga stanovništva u većemu broju, pa mađarizirana ojkonomija toga područja pripada vremenski ograničenim onimijskim historizmima, na istarskome poluotoku, osobito u njegovu zapadnom dijelu, talijansko je stanovništvo stoljećima živjelo (i danas živi) zajedno s hrvatskim, pa se dvojezičnost toga prostora ogleda i u današnjoj službenoj ojkonomiji (usp. npr. dvojezične ploče s imenom naselja *Balle/Valle*, *Vodnjan/Dignano*, *Grožnjan/Grisignan*, *Brtonigla/Verteneglio*, *Fažana/Fasana*, *Umag/Umago*, *Rovinj/Rovigno*).⁴⁰

2.5. POGLED NA IME MARTIN U OSTALIM ONIMIJSKIM KATEGORIJAMA I NEIMENSKOME LEKSIKU

Ime *Martin* nalazimo i u ostalome dijelu hrvatske onimije. Pretkaziva je njegova pojavnost u osobnoimenskome te u prezimenskome korpusu.

Prema posljednjemu popisu stanovništva (2011.) svetačko ime Martin nosilo je 7 798 osoba (Čilaš Šimpraga, Ivšić Majjić i Vidović 2018: 203)

Mnoga hrvatska prezimena u svojoj osnovi imaju temeljno osobno ime *Martin*, njegove izvedenice ili (rjeđe) inojezične ekvivalente (najviše nositelja imaju prezimena *Martinović*, *Martinić*, *Martinčić*, *Martinčević*, *Martinec*, *Martinković*, *Martinjak*, *Martinac*, *Martinek*, *Martin*, *Martinčević*, *Martinez*, *Martinov*, *Martinuš*, *Martinušić*, *Martinjaš*, *Marton*...).⁴¹ Takvo stanje svjedokom je velike učestalosti svetačkoga imena *Martin* u vrijeme kada se oblikuju hrvatska prezimena.⁴²

Ime se *Martin* relativno često pojavljuje i u hrvatskoj oronimiji: *Sveti Martin* (tal. *San Martino*) jest brežuljak (i ime gradske četvrti) u Puli, brdo blizu Rovinjskoga Sela nazvano je također *Sveti Martin* (prema istoimenoj crkvi), isto ime nosi brdo blizu Zadra (s crkvicom svetoga Martina iz 14. st. koja je više puta rušena i obnovljena),

⁴⁰ To je pravo pripadnicima nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj zajamčeno Ustavnim zakonom o pravima nacionalnih manjina (*Narodne novine* 155/02, 47/10, 80/10 i 93/11) i Zakonom o uporabi jezika i pisma nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj (*Narodne novine* 51/00 i 56/00).

⁴¹ Navedeno prema *Hrvatskome prezimeniku* (Maletić i Šimunović 2008, 2: 86–89), koji se temelji na popisu stanovništva 2001. godine. Četiri od spomenutih prezimena nalaze se među tisuću najučestalijih prezimena po broju nositelja: prezime *Martinović* (5624 nositelja) nalazi se na 39. mjestu, prezime je *Martinić* (1334 nositelja) na 377. mjestu, prezime *Martinčić* (1055 nositelja) na 533. mjestu, a prezime *Martinčević* (1034 nositelja) zauzima 546. mjesto u frekvencijskome popisu (Maletić i Šimunović 2008, 1: 124).

⁴² Graničnici razvojnoga puta hrvatskih prezimena jesu 12. stoljeće (“kad ih tek sporadično prepoznamo kao nasljedna” i 18. stoljeće (kada Jozefinskim patentom “zakonski postaju obvezatna” (Šimunović 2006: 379).

brežuljak kraj Žrnova na otoku Korčuli nazvan je *Mratin*⁴³, *Martin-breg* ime je brda iznad Dugoga Sela u zagrebačkoj okolici (koji je tako imenovan po crkvi posvećenoj svetomu Martinu o kojoj najstarija vijest seže u 1209. godinu). Tu su i brdo *Martinjak* na otoku Pašmanu, *Martinščak* (s kapelom svetoga Martina) kraj Karlovca...

I među hidronimima sreću se oni motivirani imenom *Martin*: potoci *Martijanšek*, *Martinec*; vrela *Martinovo vrela*, *Martin*, *Martinovac*, *Sveti Martin*; morske uvale *Martinica* (Bol), *Martinovica* (Milna), *Sumratin* (Dubrovnik), *Sveti Martin* (Premanura, Krk), *Saladinka-Sveti Martin* (Poreč), *Martinščica* (Cres), *Sveti Martin* (Mali Lošinj) (Zaradija Kiš 2016: 21).⁴⁴

Martin je našao svoje mjesto i u imenima dijelova naselja (npr. *Sumratin* je predio u Dubrovniku, *Sveti Martin / San Martino* ime je pulske gradske četvrti, *Martane* su nekad bile zasebno naselje, a danas su čakovečka gradska četvrt), u imenima ulica i trgova (npr. *Ulica svetog Martina* u Cerju kraj Zagreba, u Belome Manastiru, u Kutini, u Sukošanu, u Vranovcima, u Taru..., *Trg Svetog Martina* u Svetome Martinu na Muri, u Umagu, u Bujama..., *Poljana sv. Martina* u Puli, *Martane* u Čakovcu itd.).

Ime *Martin* nalazimo i u imenima šuma (npr. *Martinska šuma*⁴⁵). Pomnim popisivanjem svekolike hrvatske onimije, a osobito imena mikroreferenata, zasigurno će se naići na još puno potvrda imena *Martin* u hrvatskoj onimiji.⁴⁶

Baveći se kultom svetoga Martina i njegovom tradicijom u Hrvatskoj, Antonija Zaradija Kiš (2004: 65–66) popisala je i bogat “hrvatski pučki martinski vokabular” koji na sebi svojstven način svjedoči “o ukorijenjenosti tradicije ovoga sveca u hrvatskoj svakodnevnici”. U tome pučkom vokabularu najviše je naziva iz svijeta faune (npr. *martin* ‘galeb klaukavac, *Larus cachinnans*’, *popišani martin* ‘žaba travnjača, *Rana temporaria*’, *smrdljivi martin* ‘vrsta bube, *Pentatoma baccarum*’, *martinka* ‘riba, *Crenilabrus ocellatus*’) i flore (npr. *martinčica* ‘vrsta jestive gljive, *Clitocybe geatropa*’, *martinka* ‘vrsta kruške’, *martinica*, *martinovo grožđe* ‘vrsta loze’). Ime svetoga Martina poslužilo je i za tvorbu naziva *martinščina*, nekadašnjega obveznoga godišnjeg poreznog davanja tako nazvanoga jer se plaćalo se na dan svetoga Martina

⁴³ Isti je brežuljak poznat i pod imenom *Mratinja* ili *Mratinska glavica* (Baničević1989: 252, navedeno prema Zaradija Kiš 2016: 21).

⁴⁴ Pojavnost imena *Martin* u hidronimiji dovodi se u vezu sa svetim Martinom, “njegovom izlječiteljskom djelatnošću koja je bila utemeljena na ljekovitosti izvorskih voda” (Zaradija Kiš 2016: 21), a njegovo ime u oronimiji uglavnom je povezano sa sakralnim objektom podignutim njemu u čast (crkve i kapele svetoga Martina obično se grade na istaknutome i dobro vidljivome mjestu).

⁴⁵ Badurina (2003: 306).

⁴⁶ Autorica članka dodaje i ime polja *Martinščica*, nekad smještenoga uz Dravu kraj međimurskoga naselja Sveta Marija. Nažalost, gradnjom akumulacijskoga jezera HE Dubrava to je ime, kao i brojna druga na tome području, izgubivši svojega referenta, osuđeno na zaborav.

ili do toga dana (u podravskome kraju zabilježeno je feudalno davanje nazvano *činz svetoga Martina*), na njemu se temelji i naziv za lijepo vrijeme oko blagdana svetoga Martina – martinsko ljeto (*martínsko lěto, martínsko lito, martínovo lito, mratinja lito, mratinje lito*).

Uza spomendan svetoga Martina, kojim je motiviran i jedan od hrvatskih naziva za mjesec studeni – *martinščak* (*martínščak, martišćak, martišnjak, martinjski mesec*) – vezan je veći broj poslovice, uzrečica i frazema (npr. *prīt kōt sv. Martīn za Sěmi svētemi, Martínska nójca vādi iz brāva lójca*). O njima je vrlo dokumentirano, s obiljem dijalektnih potvrda iz mnogih hrvatskih govora, pisala Sanja Vulić (2016).

3. ZAKLJUČNE MISLI

O kultu svetoga Martina u Hrvatskoj na sebi svojstven način svjedoče imena mnogih referenata, među kojima i imena nekih hrvatskih naselja sa statusom samostalnoga naselja. Znatan dio tih imena temeljenih na hagionimu (*sveti Martin*) veže se uz postojanje sakralnoga objekta posvećenoga tomu svecu na mjestu prostiranja naselja ili u njegovoj neposrednoj blizini. Raznovrsna struktura ojkonima (jednorječna, dvorječna, četvrorječna), različite jezične značajke (fonološke, morfonološke, morfološke, tvorbene, sintaktičke, leksičke) iščitane iz ojkonima, odražavaju vrijeme i dijalektni pejzaž u kojemu su oni nastali te komunikacijske potrebe za preciznom identifikacijom imenovanih naselja. Neki ojkonimi nepromijenjeni traju stoljećima, neki su pak s vremenom (iz različitih razloga) mijenjali svoj lik – katkad i više puta. Daljnje istraživanje hrvatske toponimije sasvim će sigurno rezultirati novim imenskim potvdama temeljenim na imenu *Martin*, koje svoje ishodište imaju u imenu sveca stoljećima štovanoga na hrvatskome tlu. Poticaj je to za zapisivanje toponima i njihovo ubiciranje na zemljovidu te za pokušaj odgonetavanja njihove etiologije. Tek kada veći dio referenata i njihovih imena bude popisano i pomno istražen, moći će se sa sigurnošću (temeljenoj na stvarnim terenskim podacima) govoriti o učestalosti pojedinoga hagionima (ili njime motiviranoga svetačkog imena) u ukupnoj hrvatskoj toponimiji.

LITERATURA

- ANDRIĆ, Stanko. 2013. "Imenica vas u staroj slavonskoj toponimiji". *Croatica* XXXVII/57: 73–129.
- ARJ = *Rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika*. 1880.–1976. Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti.
- BADURINA, Anđelko. 2003. "Hagiotopografija Hrvatske". *Radovi Instituta za povijest umjetnosti* 27: 305–310.
- BAŠIĆ-KOSIĆ, Nataša (ur.). 2016. *Hrvatski mjesni rječnik*. Zagreb: Leksikografski zavod Miroslav Krleža.
- BUTURAC, Josip. 1984. "Popis župa zagrebačke biskupije 1334. i 1501. godine". *Starrine* 59: 43–108.
- BELAJ, Vitomir. 2009a. "Postati kršćaninom kao proces". Uvodno izlaganje održano na Sveučilištu u Zadru, na početku znanstvenoga skupa *Pag u praskozorje hrvatskoga kršćanstva* (Zadar – Pag, 26. – 28. 9. 2008.). *Studia ethnologica Croatica* 21: 9–25.
- BELAJ, Vitomir. 2009b. "Poganski bogovi i njihovi kršćanski supstituti". *Studia ethnologica Croatica* 21: 169–197.
- BELAJ, Juraj. 2009c. "Martin-breg između poganstva i kršćanstva". *Studia ethnologica Croatica* 21: 79–99.
- БУЧКО, Дмитро и Наталія ТКАЧОВА. 2012. *Словник української ономастичної термінології*. Харків: Ранок – НТ.
- ČILAŠ ŠIMPRAGA, Ankica. 2019. "Croatian Onomastic Terminology Related to Saintly Names". *Folia onomastica Croatica* 28: 39–51.
- Diplomatički zbornik Kraljevine Hrvatske, Dalmacije i Slavonije (Codex diplomaticus Regni Croatiae, Dalmatiae et Slavoniae)*, sv. 1, ur. Marko Kostrenčić. Zagreb: JAZU, 1967
- FRANČIĆ, Anđela i Orsolya ŽAGAR SZENTESI. 2008. "Međimurska ojkonomija na mađarski način". *Folia onomastica Croatica* 17: 59–80.
- HORVAT, Joža. 2017. *Toponimija ludbreške Podravine*. Doktorski rad. Rijeka: Filozofski fakultet Sveučilišta u Rijeci. [rukopis]
- KORENČIĆ, Mirko. 1979. *Naselja i stanovništvo Socijalističke Republike Hrvatske 1857 – 1971*. Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti.
- LONČAR, Milenko. 2010. "Vremenski nesklad između odlomaka 31. poglavlja *De administrando imperio*". *Radovi Zavoda za hrvatsku povijest* 42: 107–116.
- MALETIĆ, Franjo i Petar ŠIMUNOVIĆ (prir.). 2008. *Hrvatski prezimenik: Pučanstvo Republike Hrvatske na početku 21. stoljeća*. 1 – 3. Zagreb: Golden marketing – Teh-

- nička knjiga.
- MARASOVIĆ-ALUJEVIĆ, Marina. 2003. *Hagioforna imena u srednjovjekovnom Splitu i okolici*. Split: Književni krug.
- MERLIĆ, Edo. 2006. *Sveti Martin na Buzeštini tijekom šest stoljeća*. Pazin – Buzet: vlastita naklada.
- ПОДОЛЬСКАЯ, Наталья Владимировна. 1978. *Словарь русской ономастической терминологии*. Москва: Издательство “Наука”.
- PUTANEC, Valentin. 1963. “Refleksi starodalmatskog pridjeva sanctus u onomastici obalne Hrvatske”. *Slovo XIII*: 137–175.
- PUTANEC, Valentin i Petar ŠIMUNOVIĆ (ur.). 1976. *Leksik prezimena Socijalističke Republike Hrvatske*. Zagreb: Institut za jezik – Nakladni zavod Matice hrvatske.
- REGAN, Krešimir i Branko NADILO. 2010. “Stare crkve na Cresu i Lošinj te okolnim otocima”. *Građevinar* 62/2: 151–161.
- SKOK, Petar. 1950. *Slavenstvo i romanstvo na jadranskim otocima: Toponomastička ispitivanja*. Zagreb: Jadranski institut Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti.
- SKRAČIĆ, Vladimir. 2011. *Toponomastička početnica: Osnovni pojmovi i metoda terenskih istraživanja*. Zadar: Sveučilište u Zadru.
- ŠANTEK, Goran Pavel. 2009. “Paški sveti prostor. Prilog tumačenju”. *Studia ethnologica Croatica* 21: 47–77.
- ŠIMUNOVIĆ, Petar. 1979. “Tipološko-strukturalni ogled istarske ojkonimije”. *Rasprave Zavoda za jezik IFF* 4–5: 219–240.
- ŠIMUNOVIĆ, Petar. 2005. *Toponimija hrvatskoga jadranskog prostora*. Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga.
- ŠIMUNOVIĆ, Petar. 2006. *Hrvatska prezimena*. Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga.
- ŠKUNCA, Stanko Josip. 2006. “Papa Ivan IV. Zadrani i misija opata Martina 641. godine”. *Radovi Zavoda povijesne znanosti HAZU u Zadru* 48: 187–198.
- VULIĆ, Sanja. 2016. “Etnolingvistički pristup blagdanu sv. Martina na hrvatskom govornom području”. *Putovima europske nematerijalne baštine u 21. stoljeću: sv. Martin, simbol dijeljenja // Sur les chemins européens du patrimoine immatériel au XXIe siècle: Saint Martin, symbole du partage*. Zagreb: Biblioteka Nova etnografija, Institut za etnologiju i folkloristiku, Kulturni centar sv. Martin – Hrvatska: 121–150.
- ZARADIJA KIŠ, Antonija. 2002. “Martinščak, Martinščina, Martinje: razvoj kulta sv. Martina u sjeverozapadnoj Hrvatskoj”. *Narodna umjetnost* 39/2: 199–215.
- ZARADIJA KIŠ, Antonija. 2004. *Sveti Martin: Kult sveca i njegova tradicija u Hrvat-*

skoj. Zagreb: Institut za etnologiju i folkloristiku.

ZARADIJA KIŠ, Antonija. 2016. "Tradicija sv. Martina u kontekstu hrvatske nematerijalne baštine". *Putovima europske nematerijalne baštine u 21. stoljeću: sv. Martin, simbol dijeljenja // Sur les chemins européens du patrimoine immatériel au XXIe siècle: Saint Martin, symbole du partage.* Zagreb: Institut za etnologiju i folkloristiku – Kulturni centar sv. Martin – Hrvatska.

MREŽNA VRELA

GAŁKOWSKI, Artur. 2012. Aktualizowana lista podstawowych haseł terminologii onomastycznej w języku polskim. <https://onomastyka.uni.lodz.pl/strona-glowna/terminologia-polska> (pristup 18. prosinca 2020.).

List of Key Onomastic Terms. <https://dokumen.tips/documents/list-of-key-onomastic-terms.html> (pristup 18. prosinca 2020.).

URL 1. "Glagoljaštvo kao drugi jezik". CROATIA. Overview of History, Culture, and Science. URL: <http://www.croatianhistory.net/etf/badurina.html> (pristup 18. veljače 2021.).

URL 2. "13. travnja – Sveti Martin I. papa i mučenik". Župa sv. Antun Padovanski, Kantrida – Rijeka. URL: http://www.svantun-rijeka.hr/hr/13_travnja_sveti_martin_i_papa_i_mucenik/705/6 (pristup 12. prosinca 2020.).

URL 3. "Kapela sv. Martina Pustinjaka u Podsusedu". Župa sv. Ivan Bosco – "Daj mi duše, drugo uzmi". URL: http://www.zupa-don-bosko-podsused.hr/index.php?option=com_content&task=view&id=14&Itemid=29 (pristup 12. siječnja 2021.).

URL 4. RUČEVIĆ, Božidar. "Plemeniti Beloševići iz Martinca Orehovičkog" (30. svibnja 2015.). Rodoslovlje.hr. URL: <http://www.rodoslovlje.hr/istaknuta-vijest/plemeniti-belosevici-iz-martinca-orehovickog> (pristup 15. prosinca 2020.).

URL 5. "Promina" (23. travnja 2020.). Franjevačka provincija Presvetog Otkupitelja – Split. URL: <https://www.franjevci-split.hr/promina/> (pristup 11. siječnja 2021.).

URL 6. "Martinski, Sv. Martin" (13. listopada 2009.). Istrapedia – istarska internet-ska enciklopedija. URL: <https://www.istrapedia.hr/hr/natuknice/221/martinski-sv-martin> (pristup 10. prosinca 2020.).

URL 7. "Martinac – povijest sela". Vlado Franjević's Art Working. URL: <https://www.vlado.li/martinac-hr/> (pristup 10. prosinca 2020.).

URL 8. "Povijest i kultura" (18. ožujka 2014.). Općina Čepin. URL: <https://www.>

- cepin.hr/index.php/o-cepinu/povijest-i-kultura (pristup 10. prosinca 2020.).
- URL 9. “Toponim: Martinčići, Grožnjan”. Acta Croatica. URL: <https://actacroatica.com/hr/location/martincici/> (pristup 10. prosinca 2020.).
- URL 10. “Bolje vas našli: Druženje uz mlin u Martinovom selu” (11. listopada 2018.). Općina Jelenje. URL: <https://www.jelenje.hr/novosti/kultura-i-tradicija/1190-bolje-vas-nasli-druzenje-uz-mlin-u-martinovom-selu> (pristup 10. prosinca 2020.).

PROPER NAME MARTIN IN CROATIAN SETTLEMENT NAMES

ANĐELA FRANČIĆ

SUMMARY

The introduction, which presents the cult of St. Martin and his tradition in Croatia, is followed by an analysis of contemporary Croatian settlement names based on the proper name *Martin* and a review of the changes that have affected some of the settlement names over time. Also, the article outlines the presence of the proper name *Martin* in other onymic categories and in the lexis that does not have the status of a proper name in the Croatian language.

KEYWORDS:

Croatian settlement names, cult of St. Martin, the first name Martin, hagionym St. Martin

